

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เอกชัย โอเจริญ (2539) ได้สรุปข้อมูลในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรว่าเป็นโครงการหนึ่งที่ดำเนินงานภายใต้แผนฟื้นฟูการเกษตร ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้อนุมัติให้ดำเนินการในพื้นที่ทุกจังหวัด ระหว่างปี 2535-2539 รวม 5 ปี ทั้งนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงในความผันผวนทางการผลิตในภาวะปัจจุบันที่ว่า 1) การผลิตทางการเกษตรแต่ละประเภทมีความต้องการความรู้เทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของพื้นที่และสภาพของเกษตรกร ดังนั้นเกษตรกรจึงรู้ข้อจำกัดต่าง ๆ ของตนเองดี จึงควรมีทางเลือกการผลิตที่เหมาะสมเป็นของตนเอง 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่เป็นผู้ตัดสินใจในการดำเนินการผลิตด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรไปเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่เกษตรกรเท่านั้น การตัดสินใจเป็นหน้าที่ของเกษตรกร 3) เกษตรกรเดิมนั้นดำเนินการผลิตการเกษตรเพียงชนิดเดียว ต่อไปนี้ต้องเปลี่ยนแปลงจากการผลิตการเกษตรเพียงอย่างเดียวเป็นการผลิตการเกษตรแบบไร่นาสวนผสมแบบผสมผสานและสนับสนุนปัจจัยการผลิตและสินเชื่อ

สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (2538) ได้สรุปในรายงานว่า จังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดหนึ่งที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้อนุมัติให้ดำเนินงานตามแผนฟื้นฟูการเกษตรโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ปี 2535 - 2539 รวม 5 ปี แบ่งพื้นที่เป้าหมายดำเนินการออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) เขตพื้นที่เป้าหมายเน้นหนัก จำนวน 359 หมู่บ้าน 34 ตำบล 4 อำเภอ 2) เขตพื้นที่เป้าหมายปกติจำนวน 416 หมู่บ้าน 43 ตำบล 5 อำเภอ รวมเป้าหมายการดำเนินการทั้ง 2 เขตจำนวน 775 หมู่บ้าน 77 ตำบล 9 อำเภอ โดยมีคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรในระดับจังหวัด เป็นผู้จัดทำข้อมูลทางเลือกแผนการผลิตของเกษตรกรในระดับจังหวัด แล้วจัดส่งทางเลือกให้อำเภอเป้าหมาย เพื่อให้คณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอดำเนินการเสนอทางเลือกแผนการผลิตแก่เกษตรกร จากนั้นคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ จะรวบรวมทางเลือกของเกษตรกรส่งกลับคืนให้

จังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในด้านพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และสินเชื่อการเกษตร แก่เกษตรกร

จากรายงานประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตการเกษตร ของเกษตรกร จังหวัดยโสธร ปี 2535 - 2537 รวม 3 ปี ในเขตพื้นที่เป้าหมายเน้นหนัก พบว่า เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 7,637 ราย 170 หมู่บ้าน 34 ตำบล 4 อำเภอ เกษตรกรได้ เลือกแผนการผลิตการเกษตรของตนเอง จำนวน 7 ทางเลือก ได้แก่ 1) การเลี้ยงสัตว์ 2) การขุด สระน้ำในไร่นา 3) การทำนา 4) การซื้อเครื่องจักรกลขนาดเล็ก 5) การปลูกพืชผัก 6) การ ปลูกไม้ผล 7) การปลูกพืชไร่ พบว่าเกษตรกรมีผลการดำเนินงานตามแผนการผลิตของตนเอง 3 ระดับ คือ 1) ระดับดี จำนวน 5,157 ราย 2) ระดับปานกลาง จำนวน 1,753 ราย และ 3) ระดับ ปรับปรุงแก้ไข จำนวน 727 ราย และได้ติดตามงานในระดับพื้นที่หลายประเด็น แต่ผู้วิจัยได้ให้ ความสำคัญในประเด็นการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกรในพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอดัง กล่าวจำนวน 34 ตำบล 143 หมู่บ้าน จำนวน 1,614 ราย 1,614 บ่อ พบว่าเกษตรกรมีปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาได้แก่ การคมนาคมไม่สะดวก ที่ตั้ง สระไม่เหมาะสมกับสภาพดิน น้ำไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ คุณภาพของน้ำไม่เหมาะสม ขาดความรู้ในการใช้ประโยชน์ ไม่มีเครื่องสูบน้ำในการเกษตรของตนเอง ขาดเงินทุนการผลิต ขาดแรงงาน ขาดการดูแลรักษา สภาพดินไม่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ โรคและแมลงศัตรูพืช ระบาด และปัญหาด้านการตลาด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์จากสระน้ำ ในไร่นาในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรจังหวัดยโสธร เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่ แท้จริง และนำผลการศึกษาวิจัยไปพัฒนาการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา

- 1) สภาพพื้นฐานบางประการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในโครงการ สนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร
- 2) สภาพสระน้ำและการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร
- 3) ปัญหาในการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร
- 4) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานบางประการ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และ สภาพสระน้ำกับการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร

1.3 สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้ได้ศึกษาปัจจัยบางประการทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพสระน้ำและ การใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นา จึงมีสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ศึกษาดังนี้ เนื้อที่ถือครองการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน การเคลื่อนย้ายแรงงานในครัวเรือน จำนวนรายได้เงินสด การมีเครื่องสูบน้ำขนาดเล็ก การได้รับการเชื่อมจากเกษตรตำบล ระยะทางระหว่างที่พักอาศัยกับสระน้ำ ระดับที่ตั้งของสระน้ำเมื่อเทียบกับผืนนา ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกรในการปลูกพืชไร่ การปลูกพืชผัก การปลูกข้าว การปลูกไม้ผล และการเลี้ยงปลา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1.4.1 สถานที่ ศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่เป้าหมายเน้นหนักในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร ปี 2535 - 2537 จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอมหาชนะชัย อำเภอเลิงนกทา อำเภอกุดชุม และอำเภอไทยเจริญ

1.4.2 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่ผู้เข้าร่วมโครงการที่ดำเนินการขุดสระน้ำในไร่นาของตนเอง จำนวน 1,614 ราย

1.4.3 เนื้อหาในการศึกษาประกอบด้วย

1) **สภาพพื้นฐานบางประการทางด้านสังคมของเกษตรกร** จำนวน 12 ปัจจัย ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (5) การเป็นสมาชิกกลุ่ม (6) สื่อวัสดุที่ให้ความรู้การเกษตร (7) สื่อบุคคลที่ให้ความรู้การเกษตร (8) การได้รับการเชื่อมจากเกษตรตำบล (9) การได้รับการเชื่อมจากหน่วยงานอื่น (10) การตัดสินใจเลือกสถานที่ขุดสระน้ำ (11) การได้รับการอบรมความรู้ในการใช้ประโยชน์จากสระน้ำ (12) หน่วยงานที่ให้การฝึกอบรม

2) **สภาพพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร** จำนวน 7 ปัจจัย ได้แก่ (1) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (2) การเคลื่อนย้ายแรงงานในครัวเรือน (3) จำนวนรายได้เงินสด (4) เนื้อที่ถือครองการเกษตร (5) การมีเครื่องสูบน้ำขนาดเล็ก (6) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกพืช (7) การมีสัตว์เลี้ยงในครัวเรือน

3) **สภาพสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร** จำนวน 14 ปัจจัย ได้แก่ (1) ระยะทางระหว่างที่พักอาศัยกับสระน้ำ (2) ระดับที่ตั้งของสระน้ำเมื่อเทียบกับผืนนา (3) ชนิดของดินรอบบริเวณสระน้ำ (4) ความอุดมสมบูรณ์ของดินรอบบริเวณสระน้ำ (5) การปฏิบัติดูแล

สระน้ำ (6) การจัดทำรั้วป้องกันสัตว์ (7) การจัดทำทางรับน้ำเข้าสระน้ำ (8) ขนาดความกว้างของสระน้ำ (9) ความยาวของสระน้ำ (10) ระดับความลึกของสระน้ำ (11) ปริมาตรความจุของสระน้ำ (12) ปริมาตรการเก็บกักของสระน้ำได้จริง (13) ความสามารถในการเก็บกักของสระน้ำ (14) ลักษณะคุณภาพของน้ำในสระน้ำ

4) ลักษณะการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร จำนวน 7 ลักษณะ ได้แก่ (1) การปลูกพืชไร่ (2) การปลูกพืชผัก (3) การปลูกข้าว (4) การปลูกไม้ผล (5) การเลี้ยงสัตว์ (6) การเลี้ยงปลา (7) การอุปโภค

5) สภาพปัญหาการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร แยกศึกษา จำนวน 4 ด้าน รวมทั้งหมด 25 ปัจจัย ประกอบด้วย

5.1) สภาพปัญหาทางด้านสังคมและข้อเสนอแนะของเกษตรกร จำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมต่อสังคม (2) การคมนาคมระหว่างที่พักอาศัยกับสระน้ำไม่สะดวก (3) การไม่ได้รับการเยี่ยมจากเกษตรกรตำบล (4) การไม่ได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น (5) การตัดสินใจเลือกบริเวณขุดสระน้ำ (6) การขาดความรู้ในการวางแผนการใช้ประโยชน์จากสระน้ำ (7) การขาดเอกสารคู่มือการเกษตรในการดำเนินกิจกรรม (8) การขาดสื่อบุคคลทางการเกษตรในหมู่บ้าน

5.2) สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและข้อเสนอแนะของเกษตรกร จำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ (1) มีรายได้น้อยต่ำกว่า 15,000 บาทต่อปี (2) มีต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการผลิตสูง (3) มีการขาดแรงงานในครัวเรือน (4) มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน (5) มีการขาดการปฏิบัติดูแลสระน้ำ (6) มีการไม่จัดทำรั้วป้องกันสัตว์ลงสระน้ำ (7) มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตการเกษตรอยู่ห่างไกล (8) มีราคาผลผลิตการเกษตรไม่แน่นอน

5.3) สภาพปัญหาทางด้านสภาพสระน้ำและข้อเสนอแนะ จำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) ระดับที่ตั้งของสระน้ำไม่เหมาะสม (2) ความอุดมสมบูรณ์ของดินรอบบริเวณสระน้ำ (3) สระน้ำกักเก็บน้ำไม่ตลอดปี (4) สภาพน้ำในสระน้ำไม่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ (5) ทางรับน้ำเข้าสระมีการพังทลาย (6) ขนาดสระน้ำไม่เพียงพอต่อการกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์

5.4) สภาพปัญหาทางด้านชีวภาพและข้อเสนอแนะของเกษตรกร จำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) โรคพืชทำลาย (2) แมลงศัตรูพืชทำลาย (3) สัตว์ศัตรูพืชทำลาย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1) โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร (สกค.) หมายถึง โครงการส่งเสริมการเกษตรที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้อนุมัติให้ดำเนินการในจังหวัดบึงโขง

2) **เขตพื้นที่เป้าหมายเน้นหนัก** หมายถึง เขตพื้นที่เป้าหมายที่ดำเนินงานในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร ที่รัฐได้ให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตการเกษตรแบบให้เปล่า และสนับสนุนสินเชื่อการเกษตรให้กู้ยืมโดยผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาทต่อปี โดยเขตพื้นที่เน้นหนักเป็นพื้นที่ที่เกษตรกรมีปัญหาด้านการเงินในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร เกษตรกรเป็นผู้มีฐานะยากจนเป็นเกษตรกรรายย่อยไม่มีโอกาสรับสินเชื่อระยะยาวและปานกลางเพื่อใช้ในการดำเนินการ และปรับปรุงการผลิตของตนเอง (เน้นเขตพื้นที่เร่งรัดอันดับ 1 ตามข้อมูล กษช. 2ก ปี 2533/2534)

3) **เขตพื้นที่เป้าหมายปกติ** หมายถึง เขตพื้นที่ดำเนินการตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรจังหวัดยโสธร ที่ไม่ได้สนับสนุนปัจจัยการผลิตการเกษตรจากทางราชการให้เปล่า และสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี แต่เกษตรกรสามารถขอกู้เงินได้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในอัตราดอกเบี้ยปกติของธนาคารได้ (เป็นพื้นที่เร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 และ 3 ตามข้อมูล กษช. 2ก ปี 2533/2534)

4) **เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร** หมายถึง เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่เป้าหมายดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร

5) **เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น** หมายถึง เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดส่วนภูมิภาคของกรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมชลประทาน กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร และของรัฐวิสาหกิจ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับผิดชอบงานในโครงการสนับสนุนการผลิตการเกษตร จังหวัดยโสธร

6) **เกษตรกร** หมายถึง เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร

7) **ที่พักอาศัย** หมายถึง บ้านพักของเกษตรกรที่พักอาศัยอยู่เป็นประจำร่วมกับครอบครัว

8) **ทางเลือกของเกษตรกร** หมายถึง ข้อมูลรายละเอียดทางวิชาการของกิจกรรมการเกษตรที่แสดงให้เห็นการลงทุนและผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ ใช้ประกอบการตัดสินใจในการจัดทำแผนการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร

9) **ตระน้ำในไรนา** หมายถึง สระน้ำที่เกษตรกรได้ขุดเจาะขุดตามไรนาของตนเอง มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีความกว้าง ความยาว และความลึกตามความต้องการของเกษตรกร โดยใช้เงินกู้ในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร

10) **ระดับที่ดังของตระน้ำเมื่อเทียบกับผืนนา** หมายถึง บริเวณที่ขุดสระน้ำในไรนาเมื่อเทียบกับสภาพของผืนนาทั้งหมด แบ่งได้ 3 ระดับ คือ (1) สระน้ำตั้งอยู่ในที่สูงกว่าผืนนา (สระ

10) **ระดับที่ตั้งของสระน้ำเมื่อเทียบกับผิวน้ำ** หมายถึง บริเวณที่ขุดสระน้ำในไร่นาเมื่อเทียบกับสภาพของผิวน้ำทั้งหมด แบ่งได้ 3 ระดับ คือ (1) สระน้ำตั้งอยู่ในที่สูงกว่าผิวน้ำ (สระที่ดอนหรือตั้งอยู่ในที่สูง) (2) ตั้งอยู่ในระดับผิวน้ำ (เสมอกับผิวน้ำหรือตั้งอยู่บริเวณพื้นราบ) และ (3) ตั้งอยู่ระดับต่ำกว่าผิวน้ำ (สระที่ลุ่มหรือตั้งอยู่บริเวณที่ลุ่มน้ำท่วมในฤดูฝน)

11) **ทางรับน้ำเข้าสระน้ำ** หมายถึง ร่องทางรับน้ำไหลเข้าสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ในสระน้ำ มีลักษณะเป็นร่องทางดิน หรืออาจจัดทำด้วยวัสดุ เช่น การใช้ท่อซีเมนต์ และวัสดุอื่น ๆ

12) **การใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นา** หมายถึง การใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาในการปลูกพืชไร่ การปลูกพืชผัก การปลูกข้าว(นาปี) การปลูกไม้ผล การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงปลา และการอุปโภค ในปี 2539/2540 (พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2540)

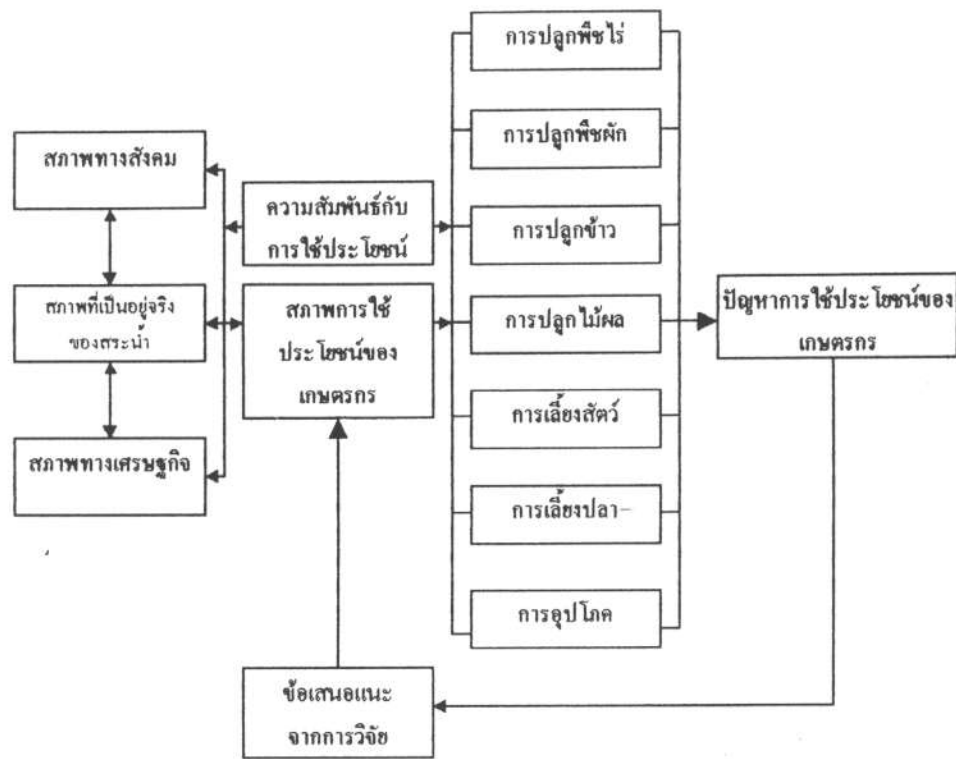
13) **วิธีนำน้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์** (1) อาศัยแรงงานคน หมายถึง ใช้แรงงานคนในการให้น้ำอย่างเคียว (2) อาศัยเครื่องชนิด หมายถึง ใช้เครื่องชนิดเพียงอย่างเดียว เช่น การให้น้ำด้วยระบบน้ำหยด (3) อาศัยแรงงานและเครื่องชนิด หมายถึง เกษตรกรใช้ทั้งวิธีที่ (1) และ (2) ร่วมกันในการให้น้ำแก่พืช

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งแนวความคิดไว้ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกรในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร ที่สำคัญอยู่ 6 ประเด็น ดังนี้

- 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2) สภาพที่เป็นอยู่จริงของสระน้ำในไร่นา
- 3) สภาพการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร
- 4) ความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพสระน้ำ กับการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร
- 5) สภาพปัญหาในการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร
- 6) ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

ซึ่งประเด็นดังกล่าว เป็นตัวบ่งชี้ถึงสภาพข้อเท็จจริงบางประการทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพสระน้ำของเกษตรกรที่เป็นอยู่มีความสัมพันธ์กับสภาพการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นา และมีปัญหาอย่างไร เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและผลการวิเคราะห์ไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาสภาพการใช้ประโยชน์ของสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร ให้มีความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นต่อไป ดังแสดงไว้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบข้อมูลสภาพพื้นฐานบางประการด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพสระน้ำ สภาพชีวภาพ ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในไร่นาและปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดยโสธร ซึ่งเกี่ยวข้องและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ ในการส่งเสริมพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาแก่เกษตรกร เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางการเกษตรของเกษตรกร ให้มีความยั่งยืนในอาชีพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด